

## Nr 173

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pansartruppernas och pansarinfanteriets fredsorganisation; given Stockholms slott den 27 april 1962.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## GUSTAF ADOLF

*Sven Andersson*

---

### Propositionens huvudsakliga innehåll

Flertalet pansarförband i arméns krigsorganisation sammansättes av bland annat stridsvagnsförband och särskilt organiserat och utbildat infanteri, pansarinfanteri. Personalen härför utbildas för närvarande, stridsvagnspersonalen vid fredstruppslaget pansartrupperna och pansarinfanteripersonalen vid särskilda i fredstruppslaget infanteriet ingående pansarinfanteriregementen. I föreliggande proposition föreslås att principbeslut fattas om att omvandla de nuvarande pansarregementena P 1, P 2 och P 4, de nuvarande pansarinfanteriregementena I 7 och I 10 samt det nuvarande infanteriregementet I 6 till s. k. blandade pansarregementen, d. v. s. regementen vid vilka skall bedrivas både stridsvagns- och pansarinfanteriutbildning. Vidare föreslås, att det nuvarande infanteriregementet I 18 och det därtill anslutna pansarkompaniet P 1 G skall bilda ett blandat pansarregemente. De blandade pansarregementena jämte det nuvarande pansarförbandet P 5, vissa utbildningsanstalter samt, därest ett sådant efter ytterligare utredningar befinnes böra tillkomma, ett mindre förband inom II. militärområdet föreslås sammanförda till ett fredstruppslag, benämnt pansartrupperna.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 april 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga angående pansartruppernas och pansarinfanteriets fredsorganisation och anför därvid följande.

### I. Inledning

Flertalet pansarförband i arméns krigsorganisation sammansättes av bland annat stridsvagnsförband och särskilt organiserat och utbildat infanteri, pansarinfanteri. Personalen härför utbildas för närvarande, stridsvagnspersonalen vid fredstruppslaget pansartrupperna och pansarinfanteripersonalen i regel vid särskilda, i fredstruppslaget infanteriet ingående pansarinfanteriregementen.

*Överbefälhavaren* har med eget yttrande den 7 februari 1962 överlämnat en framställning av *chefen för armén*, vari bland annat föreslås, att pansartrupperna och pansarinfanteriet sammanföres till ett fredstruppslag, benämnt pansartrupperna.

Jag redogör nu först för pansartruppernas och pansarinfanteriets nuvarande fredsorganisation och därefter för arméchefens förslag samt överbefälhavarens yttrande över detsamma. Slutligen framlägger jag mina egna synpunkter och förslag.

### II. Pansartruppernas och pansarinfanteriets nuvarande fredsorganisation

#### Allmän bakgrund

I arméns krigsorganisation ingår stridsvagnsförband (motsvarande) i första hand i pansarbrigaderna men också i vissa självständiga, lägre pansarförband, såsom kårpansarbataljoner, kårstridsvagnskompanier m. fl., och i infanteribrigaderna. Pansarinfanteri ingår i pansarbrigaderna och, ehuru endast med mindre styrkor, i vissa av de självständiga, lägre pansarförbanden.

Krigsorganisationens omfattning i fråga om nu nämnda förband grundas i princip på 1958 års försvarsbeslut (prop. 1958: 110 och B 1, bil. 6; SU B 53; rskr. B 83). Försvarsbeslutet innebar bland annat, att vissa enheter skulle göras rörligare, eldkraftigare och mera mekaniserade än övriga. I enlighet härmed skulle antalet stridsvagnar och andra pansrade fordon utökas och omsättningen av äldre stridsvagnar fortsättas, varjämte skulle anskaffas för pansarinfanteriet avsedda pansarbandvagnar (jfr prop. 1958: 110, s. 68 och 109). Försvarsbeslutet förutsattes skola genomföras successivt och är ännu icke i sin helhet genomfört.

I överbefälhavarens år 1962 framlagda förslag till krigsmaktens framtida utformning — ÖB 62 — anföres (s. 72) bland annat följande.

Vissa delar av landet är särskilt lämpade för mekaniserad krigföring. Utvecklingen utomlands bekräftar tendensen från 1957 års ÖB-utredningar i fråga om pansarförbandens ökade betydelse. Pansarvärnsvapen — dels lätta pansarvärnspjäser, dels robotar — avses ingå i ökat antal i alla operativa förband. För att slå en pansrad motståndare i öppen och småbruten terräng och snabbt bryta igenom ett försvar t. ex. i en brohuvudställning, krävs det att vi själva disponerar slagkraftiga pansarbrigader. Dessa vidareutvecklas genom att antalet stridsvagnar ökas och genom att särskilda pansrade bandgående fordon införs för pansarinfanteriet.

Vidare förklaras i överbefälhavarens förslag, att infanteribrigader, som skall genomföra anfallsstrid, i stora delar av vårt land måste förstärkas med pansarförband. Kårstridsvagnskompanier föreslås därför ingå i krigsorganisationen i ökat antal.

#### **Pansartruppernas och pansarinfanteriets indelning**

Inom arméstaben handlägges vissa frågor rörande pansartrupperna av pansarinspektören. Till dennes verksamhetsområde hör även pansarinfanteriet.

Pansartrupperna tillkom såsom självständigt truppdrag genom 1942 års försvarsbeslut (prop. 1942: 210; tredje särskilda utskottet utl. 3; rskr. 374). Truppslaget omfattar numera följande fredstruppförband.

Förband	Förläggningssort
Gotlands pansarlivgarde (utom dess kompani på Gotland) (P 1) .....	Enköping
Gotlands pansarlivgardes kompani på Gotland (P 1 G) <sup>1</sup> .....	Visby
Skånska pansarregementet (P 2) .....	Hässleholm
Skaraborgs pansarregemente (P 4) .....	Skövde
Norrbottnens pansarbalaljon (P 5) <sup>2</sup> .....	Boden

<sup>1</sup> I vissa hänseenden anslutet till Gotlands infanteriregemente (I 18).

<sup>2</sup> I vissa hänseenden ansluten till Norrbottens regemente (I 19).

Vissa av arméns utbildningsanstalter tillgodoser i första hand pansartruppernas behov, nämligen pansartruppskolan (med övningstrupp) (PS), samt pansartruppernas kadett- och aspirantskola (PKAS). Dessa skolor tillgodoser även pansarinfanteriets behov.

PS har till uppgift att meddela undervisning i fråga om pansartruppernas teknik, utbildningsmetodik och taktiska användning. Vid skolan skall därjämte utföras organisationsförsök samt försök med materiel, ammunition och stridsmetoder avseende pansartrupperna. Skolan är förlagd till Skövde och lyder i vissa hänseenden under chefen för P 4. PKAS är förlagd till Enköping och är i vissa hänseenden underställd chefen för P 1.

Särskilda, i infanteriets fredsorganisation ingående pansarinfanteriregementen tillkom enligt 1948 års försvarsbeslut (jfr prop. 1948: 206, s. 240).

Pansarinfanteriregementena utgöres numera av följande fredstruppförband.

Förband	Förläggningssort
Södra skånska infanteriregementet (I 7) .....	Ystad och Revingehed
Södermanlands regemente (I 10) .....	Strängnäs
Älvsborgs regemente (I 15) .....	Borås

I 15 utbildar utöver personal för pansarbrigad även personal för infanteribrigad.

Pansarinfanteriutbildning äger rum, förutom vid pansarinfanteriregementena, även vid P 5.

De nuvarande pansarbrigaderna utbildas och krigsorganiserar i princip så, att pansarregementena P 1, P 2 och P 4 utbildar stridsvagnsdelarna och pansarinfanteriregementena I 7, I 10 och I 15 utbildar pansarskyttedelarna till de olika pansarbrigaderna. Detta system innebär, att pansar- och pansarinfanteriregementena måste samarbeta i stor utsträckning för att samövningar mellan stridsvagns- och pansarskytteförband skall kunna genomföras. I nuläget samarbetar sålunda P 1 och I 10 inom IV. militärområdet, P 2 och I 7 inom I. militärområdet samt P 4 och I 15 inom III. militärområdet.

#### **Pansar- och pansarinfanteriförbandens utbildningsresurser m. m.**

Personalstaterna för det aktiva befälet vid pansartrupperna och pansarinfanteriet upptager enligt personalförteckningarna för budgetåret 1961/62 i sammandrag följande beställningar.

Befälskategori	Pansartrupperna				Summa	Pansarinfanteriet			
	P 1	P 2	P 4	P 5		I 7	I 10	I 15	Summa
Officerare .....	—	—	—	—	150	55	54	55	164
Underofficerare .....	—	—	—	—	139	43	42	42	127
Underbefäl .....	95	102	102	20	319	113	94	107	314

Officers- och underofficerskårerna vid pansartrupperna är för hela truppelaget gemensamma personalkårer.

En översyn av bland annat pansartruppernas och pansarinfanteriets personalstater pågår för närvarande. Syftet härmed är att utforma dessa stater efter de riktlinjer för arméns befälsordning som i princip beslöts av 1960 års riksdag. Arbetet härmed är anförtrott 1960 års befälsstatsdelegation.

Förläggningarna vid nu angivna förband har den kapacitet, som framgår av följande sammanställning.

Förband	<sup>1</sup> Antal förläggningsplatser
P 1 .....	728
P 1 G .....	<sup>2</sup>
P 2 .....	768
P 4 .....	<sup>3</sup> 1 152
P 5 .....	336
I 7 .....	1 356
I 10 .....	1 232
I 15 .....	1 152

Förläggningsbyggnaderna för P 1 och P 2 liksom den byggnad inom I 18:s etablissement, där P 1 G är förlagt, är uppförda under 1940-talet medan byggnaderna för övriga förband är betydligt äldre.

De övnings- och skjutfält samt pansarskjutfält, som kan utnyttjas av förbanden, omfattar följande.

Förband	Övnings- och/eller skjutfält		Pansarskjutfält	
	Belägenhet	yta (ha)	Belägenhet	yta (ha)
P 1	Enköping .....	965	Utö .....	1 405
	Veckholm .....	265		
P 1 G	Visby .....	420	Tofta <sup>4</sup> .....	1 800
	Tingstäde .....	908		
P 2	Mölleröd .....	319	Ravlunda .....	1 465
	Hovdala .....	1 450		

<sup>1</sup> Förläggningsutrymmet har beräknats till 4 m<sup>2</sup> per man.

<sup>2</sup> P 1 G:s utrymme kan icke klart skiljas från I 18:s.

<sup>3</sup> Kan efter ombyggnad utökas till 1 344.

<sup>4</sup> Artilleriskjutfält.

Förband	Övnings- och/eller skjutfält	yta (ha)	Pansarskjutfält	
			Belägenhet	yta (ha)
P 4	Skövde-Hene .....	685	Kråk <sup>1</sup> .....	330
	Axvallahed .....	220		
P 5	Boden .....	7 300	Tåme <sup>2</sup> .....	455
I 7	Ystad: Nybro .....	768		
	Ystad: Hammars backar...	258		
	Revingehed <sup>1</sup> .....	1 070		
I 10	Strängnäs .....	990		
	Härads .....	1 915		
I 15	Borås <sup>3</sup> .....	753		

Verkstäder för reparation och översyn av stridsvagnar finnes vid P 1, P 2, P 4 och I 10; verkstaden vid sistnämnda regemente tillkom under den tid regementet var pansarregemente. P 1 G och P 5 replierar på stridsvagnsverkstäder tillhörande Gotlands tygstation respektive Bodens tygstation.

Värnpliktskontingenten för år räknat utgör vid pansartrupperna omkring 2 400 värnpliktiga och vid pansarinfanteriet omkring 2 700 värnpliktiga.

### III. Förslag av chefen för armén till ny fredsorganisation av pansartrupperna och pansarinfanteriet, m. m.

#### Inledning

Chefen för armén erinrar om att i enlighet med 1958 års försvarsbeslut antalet stridsvagnar i pansarbrigaderna ökas och att dessa tillföres pansarbandvagnar och pansarvärnsrobotförband.

Utbyggnaden av pansartruppernas krigsorganisation kommer att få konsekvenser även för pansartruppernas fredsorganisation. Härvidlag har arméchefen tidigare anmält att två infanteriregementen — I 19 och ett infanteriregemente i södra Sverige — borde omvandlas till pansarinfanteriregementen (jfr prop. 1958: 110, s. 64). Då detta emellertid krävde fortsatta utredningar, skulle förslag härom ingivas senare. Då utredningsunderlag numera föreligger föreslår arméchefen, att principbeslut fattas om pansartruppernas fredsorganisation.

#### Allmänna förutsättningar

Det nuvarande utbildningssystemet vid pansartrupperna och pansarinfanteriet innebär, erinrar arméchefen, bland annat att samtliga pan-

<sup>1</sup> Under utvidgning.

<sup>2</sup> Tillika luftvärnsskjutfält.

<sup>3</sup> Varav endast en mindre del användbar för pansarutbildning.

sar- och pansarinfanteriregementen måste samarbeta i stor utsträckning för att samövningar mellan stridsvagns- och pansarskytteförband skall kunna genomföras. Detta medför att en del av berörda regementen måste förlägga sina utbildningsförband utanför förläggningssorten under långa tider med stora transport- och traktamentskostnader samt tidsödande förflyttningar som följt. Det medför också att det aktiva befälet under långa tider vistas utanför ordinarie förläggningssorter, vilket innebär sociala nackdelar och försvårar befälsrekryteringen.

Rörande utbildningssystemet i framtiden anföres följande.

Efter hand som pansarskytteförbanden tillförs pansarbandvagnar, kommer pansarbataljonernas rörlighet att väsentligt ökas. Detta är i överensstämmelse med den nya taktikens krav på krigsorganisationen. För att de tekniska resurserna — stridsvagnarna och pansarbandvagnarna — rätt skall kunna utnyttjas på stridsfältet, krävs i framtiden intensifierad utbildning i samverkan mellan stridsvagns- och pansarskytteförbanden. Utbildningen i samverkan måste påbörjas tidigt mellan stridsvagnspluton och pansarskyttepluton och fullföljas i kompani och bataljon under återstoden av utbildningsåret. Hittills använd metod med tillfällig samförläggning av förband för samverkansutbildning är varken från ekonomisk, effektskapande eller personalvårdande synpunkt lämplig i framtiden. I stället bör stridsvagns- och pansarskytteförband utbildas samtidigt vid samma fredsregemente under hela utbildningsåret.

Den nya taktiken med strid över stora ytor ställer ökade krav på de lägre cheferna och förbanden. Särskilt framträdande är kravet i bataljonsinstans. Organisationen bör med anledning härav avpassas så, att vid varje fredsregemente är lämplig utbildning av pansarbataljon med en med krigsorganisationen i stort överensstämmande sammansättning. Härigenom kan det aktiva yrkesbefälet ges tillräcklig och kontinuerlig utbildning för att kunna lösa sina uppgifter i krig. Det bör observeras, att den nya befälsordningen innebär, att officer placerad som fredskompanichef skall kunna föra bataljon i krig.

Rörande behovet av övnings- och skjutfält anföres av arméchefen följande allmänna synpunkter.

Den taktiska utvecklingen och utökningen av antalet stridsvagnar och pansarbandvagnar ställer ökade krav på tillgång till övnings- och skjutfält. Övningar med pansarförband medför icke obetydliga markskador och ersättningskostnader i samband härmed. Det är därför önskvärt, att övningar med pansarförband i största möjliga utsträckning kan bedrivas på kronan tillhöriga markområden. I avsikt att undvika omfattande och svår genomförbara utvidgningar av nuvarande pansarövningsfält och pansarskjutfält bör i första hand ytterligare utbildningsanstalter med tillgång till användbara övnings- och skjutfält tas i anspråk för pansarutbildning. Trots detta blir viss utvidgning av övnings- och skjutfälten dock nödvändig, för att ersättningskostnaderna för markskador icke skall bli orimligt höga.

Rörande mobiliseringsberedskapen anföres följande.

Med hänsyn till den materiella mobiliseringsberedskapen måste krigsmaterielen förrädsställas decentraliserat. Detta gäller även de icke obetydliga mängder krigsmateriel, som utnyttjas i fredsutbildningsarbetet.

Det ökade antalet stridsvagnar och pansarbandvagnar medför bland annat, att för utbildningsarbetet nödvändiga övningshallar, garage, vårdanläggningar och verkstäder måste utökas. Härvid bör i största möjliga utsträckning eftersträvas, att detta icke sker genom fortsatt utbyggnad av anläggningar vid de nuvarande pansarregementena. Utbyggnad bör i stället göras vid ytterligare utbildningsanstalter, som ianspråk tas för pansarutbildning. Härvid bör befintliga resurser, t. ex. stridsvagnsgarage, vårdanläggningar och stridsvagnsverkstad vid I 10 samt stridsvagnsgarage vid I 7 (Revingehed), tillvaratas. Även kravet på hög mobiliseringsberedskap talar sålunda för att ett ökat antal utbildningsanstalter tas i anspråk för pansarutbildning.

#### **Den framtida fredsorganisationen**

Mot bakgrund av de angivna allmänna förutsättningarna bör, hävdar arméchefen, väljas följande utgångsvärden för pansartruppernas fredsorganisation.

För pansar- och pansarinfanteriutbildningen erforderliga utbildningsanstalter bör organiseras som blandade pansarregementen, d. v. s. vid varje regemente skall såväl stridsvagnsförband som pansarskytteförband utbildas. Detta gäller både under första tjänstgöringen och under repetitionsövningar i krigsförband.

Varje blandat pansarregemente bör ha en utbildningskontingent av sådan storlek och sammansättning, att en övningsbataljon kan organiseras som pansarbataljon under senare delen av första tjänstgöringen.

Varje blandat pansarregemente skall ha sådana utbildningsbetingelser, att utbildningen kan bedrivas i huvudsak oberoende av andra utbildningsanstalter. Varje regemente bör sålunda disponera ett övningsfält, som medger strid i pansarbataljon. Tillgång måste finnas till ett skjutfält, som medger stridsskjutning avseende samverkan mellan stridsvagns- och pansarskyttekompanier. Ett dylikt skjutfält kan vara gemensamt för flera närbelägna pansarregementen.

Varje blandat pansarregemente måste från ekonomisk synpunkt samt med hänsyn till materielberedskapen disponera anläggningar för förvaring, vård och reparation av de stridsfordon som erfordras för utbildningen under hela utbildningsåret.

Utgående från angivna värden framlägger arméchefen följande organisationsförslag.

Pansartruppernas kvalitet bör höjas främst genom förbättring och ökning av krigsmaterielen samt genom en förbättrad personell kvalitet. Värnpliktskontingentens storlek blir i stort sett oförändrad. Antalet fredsregementen på fastlandet kan därför även i fortsättningen begränsas till sex. Dessa sex fredsregementen bör omvandlas till blandade pansarregementen och utbilda såväl stridsvagns- som pansarskytteförband. Regementena måste ha härför erforderliga utbildningsbetingelser.



Undersökningar har visat, att inom I., III. och IV. militärområdena vid de nuvarande pansar- och pansarinfanteriregementena godtagbara utbildningsbetingelser kan skapas vid P 1, P 2, P 4, I 7 och I 10. Detta är däremot icke möjligt vid I 15 på grund av otillräckligt övningsfält. Ytterligare anföres härom följande.

I 15:s övningsfält har en storlek av 750 hektar. Fältet utgörs huvudsakligen av för bandfordonsutbildning olämplig terräng. Fältet genomkorsas på längden av Viskan samt en riksväg och en järnväg. Öster Viskan föreligger möjligheter att framföra bandfordon endast inom en yta av cirka  $200 \times 1\,200$  meter. Markförhållandena på fältet bedömes icke medge kontinuerlig utbildningsverksamhet med pansarbataljon. Utökning av fältet torde icke vara möjlig. Fältet är därför icke lämpligt för pansarutbildning. Det är dock användbart för infanteriutbildning. Stridsskjutningar med pansarförband måste I 15 genomföra på Kråks skjutfält, som är beläget på 15 mils avstånd från Borås.

Vid en övergång till blandad pansarutbildning bör därför enligt arméchefen I 15 successivt övergå till att utbilda enbart förband för infanteribrigad. Härvid blir det emellertid nödvändigt att omvandla ett av de nuvarande infanteriregementena till blandat pansarregemente. Härom anföres följande.

Verkställda undersökningar har visat att Norra skånska infanteriregementet (I 6), Kristianstad, har ett för bandfordonsutbildning lämpligt fält med en storlek av 450 hektar. Cirka 1,5 mil från I 6 finns även Rinkaby skjutfält (900 hektar). Även detta fält är väl lämpat för bandfordonsutbildning. Möjligheterna för pansarutbildning inom Kristianstadsområdet måste därför bedömas som godtagbara. Stridsskjutningar med pansarförband kan genomföras på Ravlunda pansarskjutfält, som är beläget på endast 4,5 mils avstånd från Kristianstad. Detta skjutfält är arméns bästa pansarskjutfält.

Möjligheterna att erhålla för pansarutbildning lämpliga övnings- och skjutfält är därför, anför arméchefen, bättre vid I 6 än vid I 15. I 6 bör därför ingå som blandat pansarregemente i pansartruppernas fredsorganisation på fastlandet.

Om pansarutbildningen inom II., VI. och VII. militärområdena gäller enligt arméchefen följande.

Inom II. militärområdet äger för närvarande ingen pansarutbildning rum. Utbildning av de stormkanonförband, som ingår i II. militärområdets trupper, är i nuläget förlagd till P 1 i Enköping. För vinterutbildning måste dessa förband viss tid förläggas till Norrland. Såväl från utbildnings- synpunkt som främst från beredskapssynpunkt bör utbildningen av II. militärområdets stormkanonförband förläggas inom militärområdet. Ytterligare undersökningar erfordras för att klarlägga huruvida denna utbildning skall förläggas till Jämtlands fältjägarregemente (I 5) i Östersund eller Västernorrlands regemente (I 21) i Sollefteå.

Inom VI. militärområdet är pansarutbildningen förlagd till P 5, som är administrativt anslutet till I 19. Även i framtiden bör pansarutbildningen bibehållas här.

Inom VII. militärområdet är pansarutbildningen förlagd till P 1 G, som är administrativt anslutet till I 18. Pansarstyrkan i VII. militärområdets krigsorganisation kommer att utökas. Den öppna terrängen på Gotland medför, att VII. militärområdets krigsförband såvitt möjligt bör tillämpa samma taktik som pansarförbanden på fastlandet. Detta medför, att nära samverkan mellan stridsvagns- och infanteriförbanden på Gotland måste säkerställas under fredsutbildningsarbetet. I 18 och P 1 G bör därför sammanlösas till ett blandat pansarregemente ingående i pansartruppernas fredsorganisation.

Om vissa av de för pansartrupperna avsedda skolorna anför chefen för armén följande.

I samband med att den nya befälsordningen genomförs vid pansartrupperna, kommer verksamheten vid pansartrupperns skolan (PS) att utökas. Skolan kommer, när planerad utvidgning av P 4:s övningsfält genomförs, att erhålla goda utbildningsbetingelser i Skövdeområdet. PS bör därför kvarbli där. Skolan bör även framdeles vara administrativt knuten till P 4. Skolans behov av övningsstrupp kan tillgodoses inom ramen för P 4:s utbildningskontingent.

Pansartruppernas kadett- och aspirantskola (PKAS) är nu förlagd till P 1. För att detta regemente med minsta möjliga investeringar skall kunna omvandlas till blandat pansarregemente med en häremot svarande utbildningskontingent, erfordras att II. militärområdets stormkanonutbildning förläggs till detta militärområde. Härutöver kan det bli erforderligt, att PKAS flyttas till annat pansarförband. Frågan om PKAS framtida lokalisering kräver ytterligare undersökningar. Jag är icke nu beredd att i detta sammanhang framlägga förslag om skolans lokalisering.

Medelsbehovet för de av materielanskaffningen och effektivisering av utbildningen föranledda investeringarna för pansartrupperna under perioden 1963/70 uppskattar arméchefen till cirka 45 miljoner kronor. Behovet har anmälts i fortifikationsförvaltningens *petita* för budgetåret 1962/63. — Därjämte bedömer arméchefen viss utvidgning av pansartruppernas övnings- och skjutfält vara nödvändig.

Omorganisationen bör genomföras under budgetåren 1962/67. Härom anföres följande.

Den för pansarorganisationens utökning erforderliga materielen avses anskaffas under perioden 1962/67. Härav föranledda förändringar av krigsorganisation och förrådsställning av materiel avses genomföras under perioden 1963/67. För att de krigsorganisatoriska förändringarna planenligt skall kunna genomföras, måste utbildning för den nya krigsorganisationen i viss utsträckning påbörjas utbildningsåret 1962/63.

Erforderlig byggnadsverksamhet avses påbörjas vid P 1, I 7 och I 18 (P 1 G) budgetåret 1962/63 (jfr bilaga 6 till statsverkspropositionen år 1962, s. 333—334) och vid övriga berörda utbildningsanstalter budgetåret

1963/64. Utbyggnad av krigsförråd har påbörjats innevarande budgetår och avses fullföljas under perioden fram till år 1967.

Arméchefen gör följande sammanfattning av sitt förslag.

Pansartrupperna och pansarinfanteriet sammanföres till ett truppslag — pansartrupperna — under pansarinspektören.

Pansartruppernas fredsorganisation bestämmes att omfatta följande förband, nämligen P 1, P 2, P 4, I 6, I 7, I 10, I 18 och P 5 (administrativt anslutet till I 19) samt utbildningsanstalterna pansartruppskolan (PS) och pansartruppernas kadett- och aspirantskola (PKAS). Utbildning av II. militärområdets stormkanonförband förläggs inom militärområdet.

PS bibehålles förlagd till P 4 i Skövde. Beträffande PKAS framtida lokalisering skall, efter ytterligare undersökningar, vid behov förslag avges.

#### Överbefälhavarens yttrande

Överbefälhavaren tillstyrker de framlagda förslagen till fredsorganisationsförändringar. Härvid framhålles, att förändringarna skapar möjligheter att erhålla ökad effekt från såväl operativ synpunkt som utbildnings- och beredskapssynpunkt.

Överbefälhavaren anför följande rörande det investeringsbehov som förslagets genomförande föranleder.

De investeringsbehov, som beräknats uppkomma på grund av materielanskaffning och effektivisering av utbildningen, är inräknade i min investeringsplan för 1963/70, och har anmälts i fortifikationsförvaltningens petita för budgetåret 1962/63. I petitan har icke inräknats investeringsbehov för stormkanonutbildning i II. militärområdet (ungefär 4 miljoner kronor). Viss begränsad utvidgning av pansartruppernas övnings- och skjutfält bedöms dessutom nödvändig. Överslagsmässiga kostnader härför (ungefär 15 miljoner kronor) har liksom investeringsbehoven för stormkanonutbildning inom II. militärområdet inräknats i investeringsplanen 1963/70.

#### IV. Departementschefen

Omfattningen av pansarförbanden i arméns krigsorganisation grundas i princip på 1958 års försvarsbeslut (prop. 1958: 110 och B 1, bil. 6; SU B 53; rskr. B 83). Försvarsbeslutet innebär bland annat, att vissa enheter skall göras rörligare, eldkraftigare och mera mekaniserade än övriga. Beslutet förutsättes skola genomföras successivt. Det är ännu icke i sin helhet genomfört.

I överbefälhavarens år 1962 framlagda förslag till krigsmaktens framtida utformning — ÖB 62 — räknas med en fortsatt utveckling i denna riktning.

De i arméns krigsorganisation ingående pansarförbanden, främst pansarbrigaderna, sammansättes bland annat av stridsvagnsförband och pansarinfanteriförband. För närvarande utbildas stridsvagnspersonalen vid pansartrupperna och pansarinfanteripersonalen vid särskilda infanteriregementen, pansarinfanteriregementen.

Pansartruppernas fredsförband utgöres av Göta pansarlivgarde (P 1), Enköping, Göta pansarlivgardes kompani på Gotland (P 1 G), Visby, Skånska pansarregementet (P 2), Hässleholm, Skaraborgs pansarregemente (P 4), Skövde, Norrbottens pansarbataljon (P 5), Boden, samt utbildningsanstalterna pansartruppskolan (PS), förlagd till P 4, och pansartruppernas kadett- och aspirantskola (PKAS), förlagd till P 1.

Pansarinfanteriets fredsförband utgöres av Södra skånska infanteriregementet (I 7), Ystad och Revinge, Södermanlands regemente (I 10), Strängnäs, och Älvsborgs regemente (I 15), Borås.

Under utbildningen måste pansar- och pansarinfanteriregementena samarbeta i stor utsträckning för att samövning mellan stridsvagns- och pansarinfanteriförband skall kunna genomföras. För närvarande samarbetar sålunda P 1 och I 10, P 2 och I 7 samt P 4 och I 15.

Överbefälhavaren har med eget yttrande den 7 februari 1962 överlämnat en framställning av chefen för armén, vari i huvudsak föreslås att pansartrupperna och pansarinfanteriet sammanföres till ett truppslag, benämnt pansartrupperna.

Arméchefen framlägger följande organisationsförslag. Pansartruppernas kvalitet höjes främst genom förbättring och utökning av krigsmaterielen samt genom en förbättrad personell kvalitet medan värnpliktskontingentens storlek blir i stort sett oförändrad. Antalet fredsregementen på fastlandet kan därför även i fortsättningen begränsas till sex. Dessa sex fredsregementen bör emellertid omvandlas till blandade pansarregementen. Regimentena måste ha härför erforderliga utbildningsbetingelser. Nuvarande tre pansarregementen, P 1, P 2 och P 4, samt pansarinfanteriregementena I 7 och I 10 bör enligt arméchefen kunna ges godtagbara utbildningsbetingelser. I 15:s övningsfält är däremot ur olika synpunkter olämpligt för pansarutbildning och avståndet till lämpligt pansarskjutfält är stort. Vid en allmän övergång till blandad pansarutbildning bör därför I 15 successivt övergå till att utbilda enbart förband för infanteribrigad. I stället föreslås Norra skånska infanteriregementet (I 6), Kristianstad, omvandlat till blandat pansarregemente. I 6 anges ha ett för bandfordonsutbildning lämpligt fält med en storlek av 450 hektar. Cirka 1,5 mil från I 6 finns även Rinkaby skjutfält (900 hektar). Även detta fält är väl lämpat för bandfordonsutbildning. Möjligheterna för pansarutbildning inom Kristianstadsområdet måste därför bedömas som godtagbara. Stridsskjutningar med pansarförband kan genomföras på Ravlunda pansarskjutfält, som är beläget på endast 4,5 mils avstånd från Kristianstad. Arméchefen föreslår vidare att utbildningen av de stormkanonförband som ingår i II. militär-områdets trupper, vilken utbildning nu äger rum vid P 1, förlägges till något av de inom militärområdet belägna Jämtlands fältjägerregemente (I 5), Östersund, och Västernorrlands regemente (I 21), Sollefteå. I fråga om utbildningen vid P 5, Boden, föreslås ingen förändring. I fråga om

VII. militärområdet, där nu pansarutbildning bedrivs vid det till Gotlands infanteriregemente (I 18) anslutna P 1 G, föreslås att, med hänsyn till de taktiska förfaranden som avses skola tillämpas på Gotland och därav föranledda krav på utbildningen, nämnda två förband sammanslås till ett blandat pansarregemente. Pansartruppskolan (PS) förutsättes alltså vara förlagd till P 4. Däremot kan det enligt arméchefen bli aktuellt framdeles att flytta pansartruppernas kadett- och aspirantskola (PKAS) från P 1 till annat förband. — Pansartrupperna och pansarinfanteriet sammanföres till ett truppslag, pansartrupperna, under pansarinspektören. — Arméchefen anmäler vidare behov av medel för investeringar föranledda av materielanskaffningen och effektiviseringen av utbildningen för pansartrupperna under perioden 1963/70. Därjämte anmäler arméchefen, att viss utvidgning av pansartruppernas övnings- och skjutfält är nödvändig. — Den för pansarorganisationens utökning erforderliga materielen avses anskaffas under perioden 1962/67. Härav föranledda ändringar av krigsorganisationen m. m. avses genomföras under perioden 1963/67. Utbildning för den nya krigsorganisationen måste i viss utsträckning påbörjas utbildningsåret 1962/63. Erforderlig byggnadsverksamhet avses påbörjas budgetåret 1962/63. — Sedan principbeslut i ämnet fattats, avser arméchefen efter hand föreslå för organisationsändringarna erforderliga åtgärder.

Överbefälhavaren tillstyrker de framlagda förslagen till fredsorganisatoriska förändringar. Härvid framhålles, att dessa innebär möjligheter att erhålla ökad effekt från såväl operativ synpunkt som utbildnings- och beredskapssynpunkt. Det investeringsbehov, som beräknas uppkomma på grund av materielanskaffning och effektivisering av utbildningen, omkring 49 miljoner kronor, är inräknat i en av överbefälhavaren uppgjord investeringsplan för 1963/70. Viss utvidgning av pansartruppernas övnings- och skjutfält bedöms dessutom nödvändig. Överslagsmässiga kostnader härför, enligt överbefälhavaren ungefär 15 miljoner kronor, har inräknats i investeringsplanen 1963/70.

För egen del vill jag först erinra om att de av arméchefen framlagda förslagen ytterst är avhängiga av den år 1958 beslutade förstärkningen i olika hänseenden av pansarförbanden i arméns krigsorganisation. Av överbefälhavaren år 1962 föreslagna riktlinjer för krigsmaktens fortsatta utveckling — vilka nu överväges av 1962 års försvarskommitté — innebär en ytterligare förstärkning av pansarförbanden.

De av chefen för armén anförda skälen för att omvandla vissa regementen på fastlandet till s. k. blandade pansarregementen anser jag bärande.

På förslaget sätt bör därför omvandlas i första hand de fredsregementen på fastlandet — P 1, P 2 och P 4 — där redan nu bedrivs utbildning med stridsvagnar och för vilka således finns vissa resurser härför i fråga om övnings- och skjutfält, pansarskjutfält, verkstäder m. m. Vidare bör som föreslagits i 10 omvandlas till blandat pansarregemente. Därjämte bör

också i överensstämmelse med förslaget I 7 omvandlas till blandat pansarregemente. Det tredje av de nuvarande pansarinfanteriregementena, I 15, bör däremot på av arméchefen anförda skäl icke omvandlas till pansarregemente. I stället bör såsom arméchefen föreslagit I 6 omvandlas till blandat pansarregemente. Om så sker, bör I 15 i fortsättningen utbilda personal i huvudsak endast för infanteribrigad.

I detta sammanhang vill jag nämna, att arméchefen, enligt vad jag under hand inhämtat, numera icke (jfr prop. 1958:110, s. 64) avser att aktualisera frågan om att omvandla Norrbottens regemente (I 19) till pansarinfanteriregemente.

I fråga om I 18 och P 1 G råder i viss mån speciella förhållanden. Möjligheter till fortlöpande samverkan under utbildningen förbanden emellan — vilka möjligheter för fastlandsförbandens del som nämnts för närvarande är begränsade — föreligger visserligen redan och utgör sålunda intet skäl för en organisationsändring. Emellertid vore det värdefullt om utbildningen vid I 18 och P 1 G hörde under endast en truppslagsinspektör och om förbanden i personalkårhänseende hade samme chef. Det vore också värdefullt om personalen vid I 18 och vid P 1 G genomgick samma truppslags skolor. Med hänsyn härtill samt under hänvisning till av arméchefen i framställningen anförda skäl, föreslår jag att I 18 och P 1 G tillsammans skall bilda ett blandat pansarregemente.

Jag tar däremot ej nu ställning till om viss stormkanonutbildning bör förläggas till II. militärområdet.

Det genom omorganisationen skapade truppslaget, vilket bör benämnas pansartrupperna, bör i enlighet med det anförda sålunda omfatta de nuvarande förbanden P 1, P 2, P 4, P 5, I 6, I 7, I 10 och I 18 (inkl. P 1 G), de nuvarande utbildningsanstalterna PS och PKAS samt, därest ett sådant efter ytterligare utredningar befinnes böra tillkomma, ett mindre förband inom II. militärområdet. Till frågan om ändring av namnen på vissa av nu ifrågakommande förband i samband med den föreslagna omvandlingen torde ställning få tas framdeles. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga besluta i ämnet.

Det sammanlagda investeringsbehovet för pansartrupperna och pansarinfanteriet har angivits till omkring 15 miljoner kronor för markförvärv för utvidgningar av övnings-, skjut- och pansarskjutfälten samt till storleksordningen 50 miljoner kronor för övriga investeringar. Huvuddelen av nämnda medelsbehov föranledes av att ytterligare bandfordon tillföres pansarförbanden medan den nu föreslagna omvandlingen av vissa regementen i detta hänseende betyder mindre.

De nämnda övriga investeringarna utgöres främst av nybyggnad av stridsvagnsverkstäder, övningshallar, utbildningsgarage och utbildningsverkstäder, förbättring av vägar och planer, anläggande av skjut- och kort-

hållsbanor samt anordnande av krigsförråd. Behovet och omfattningen av dessa investeringar torde få prövas dels i samband med att frågan om projekteringstillstånd för de skilda objekten överväges, dels i budgetsammanhang allt efter som de olika åtgärderna aktualiseras.

De nu föreslagna förbandsomvandlingarna ändrar icke, såvitt jag kunnat utröna, personalbehovet vid förbanden; jag har vid granskningen av denna fråga under hand inhämtat 1960 års befälsstatsdelegations bedömanden av frågan. I detta sammanhang vill jag nämna, att chefen för armén till befälsstatsdelegationen överlämnat förslag till utformning av befälsstaterna för pansartrupperna i enlighet med de riktlinjer som innefattas i 1960 års befälsreform.

I syfte att underlätta genomförandet av en eventuell omvandling av pansartrupperna och pansarinfanteriet har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 februari 1962 medgivit, att försöksvis under utbildningsåret 1962/63 vid ett vart av pansartruppernas fredsförband samt vid I 6, I 7, I 10 och I 18 utbildning av fast anställd personal och värnpliktiga må anordnas såväl i pansar- som i pansarinfanteritjänst.

För att skapa en fast grund för den fortsatta planeringen av omvandlingen av pansartrupperna och pansarinfanteriet bör enligt min mening inhämtas riksdagens godkännande rörande den principiella fredsorganisationen av denna del av armén. I det föregående har jag redovisat mina förslag i ämnet; dessa är av principiell karaktär. Däremot tager jag i förevarande sammanhang icke ställning till de anmälda medelsbehoven. Jag vill dock framhålla, att dessa medelsbehov icke i första hand förorsakas av fredstruppförbandens omvandling utan av det utökade antalet stridsfordon. Medelsbehoven torde få prövas först av 1962 års försvarskommitté i samband med dess prövning av riktlinjerna för krigsmaktens fortsatta utveckling och därefter på sedvanligt sätt i samband med de årliga medelsäskandena. Omvandlingen torde som redan nämnts icke innebära något ökat personalbehov; de omfördelningar och ändringar i övrigt som kan härutinnan bli behövliga torde få övervägas av 1960 års befälsstatsdelegation och sedermera prövas i samband med delegationens övriga förslag.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag — under förmälan, att intet torde vara att erinra mot att propositionen av riksdagen behandlas senare än under dess vårsession — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående föreslagit angående omorganisation av pansartrupperna och pansarinfanteriet.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Hugo Grimlund*